

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

HYTE-kertoimet SOTE-uudistuksessa

STESO:n kesäkoulu 2018, 23.8.2018 Tampere

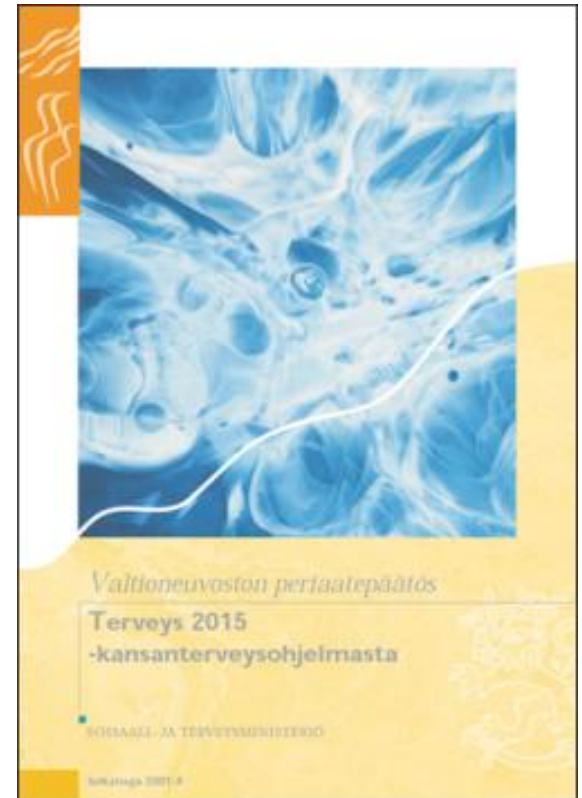
Timo Ståhl, johtava asiantuntija, TtT, dos.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yksikkö, Hyvinvointiosasto

Tausta

”Kuntien sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvan valtion rahoituksen perusteita tarkistetaan siten, että siinä otetaan huomioon myös kunnan toimenpiteet asukkaiden terveyden edistämiseksi”

- VNpp Terveys 2015 -kansanterveysohjelmasta, 2001

Periaatteita kannustimen muodostamiselle

- 1) Laskennan perustana oleva tietopohja päivittyy vuosittain
- 2) Tiedot on saatavissa kaikista maakunnista
- 3) Maakunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa kannusteeseen
- 4) Nykytilan ja muutoksen mittaaminen
  - Prosessi-indikaattorit ja tulosindikaattorit
    - Prosessi-indikaattoreissa nykytilan mittaaminen
    - Tulosindikaattoreissa muutoksen mittaaminen
- 5) Laadukas tiedontuotanto
  - jos maakunta ei toimita laskennassa vaadittavia tietoja, saa maakunta indikaattorista pienimmän mahdollisen arvon

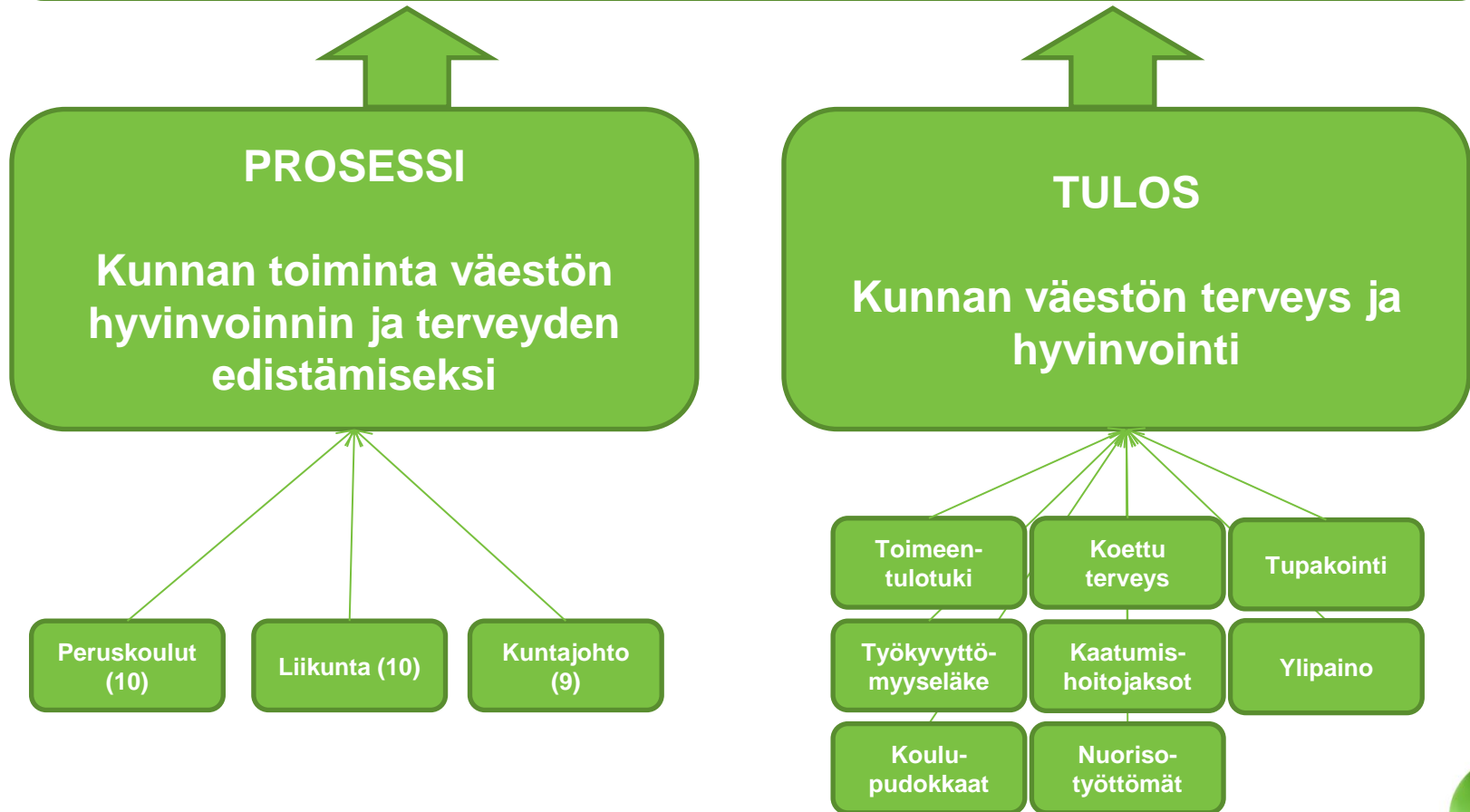

Periaatteita kannustimen muodostamiselle

- 1) Laskennan perustana olevat tietopohja päivittyy vuosittain
- 2) Tiedot on saatavissa kaikista kunnista
  - Keskimääräinen väkiluku 6137 (31.12.2016)
  - Alle 5000 asukkaan kuntia 133 = 43 %
- 3) Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa kannusteeseen (ei sote-indikaattori)!
- 4) Nykytilan ja muutoksen mittaaminen
  - Prosessi-indikaattorit ja tulosindikaattorit
    - Prosessi-indikaattoreissa nykytilan mittaaminen
    - Tulosindikaattoreissa muutoksen mittaaminen
- 5) Laadukas tiedontuotanto
  - jos kunta ei toimita laskennassa vaadittavia tietoja, saa kunta indikaattorista pienimmän mahdollisen arvon

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa

Toimintaan perustuva osio

- Mitataan nykytilannetta
  - peruskoulut (10 indikaattoria)
  - liikunta (10 indikaattoria)
  - kuntajohto (9 indikaattoria)
- Prosessi-indikaattoreiden määrän tulee olla kohtalaisen suuri, jotta toimintaa voidaan arvioida laajasti.
- Suurehko indikaattorien määrä ehkäisee osa-optimoinnin mahdollisuutta eli jos indikaattoreita olisi vain muutama, toiminta voisi keskittyä vain muutamaan asiaan.
- Indikaattorien tarkempi kuvaus stm:n muistiosta:

<http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-ea04-469c-aaee-555f0c410fa9>

Tulosindikaattorit – tuloksellisuuteen väestötasolla perustuva osio

- Jotta indikaattorit olisivat kuntaa kannustavia, on tärkeää, ettei kuntaa rangaista siitä, millainen on sen väestön hyvinvoinnin ja terveyden tila (ikä rakenne, sairastavuus)
- Palkitsemisen lähtökohtana tulee olla kunnan väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan **muutos**, jonka kunta onnistuu omilla toimillaan aikaansaamaan

Tulosindikaattorit – muutos

1. Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista
2. Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista
3. Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
4. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat
5. Nuorisotyöttömät
6. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat
7. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat
8. Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä

Käsittelyssä oleva esitys

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

- 14 § Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa
  - Määräytymisperusteena **toimintaa ja tuloksellisuutta** kuvaavat indikaattorit
  - Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa indikaattoreihin
  - Lisäosan suuruus noin 57 milj.€
  - Osana yleiskatteellista rahoitusta

Asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

- 3 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet
  - Yksityiskohtainen indikaattorien kuvaus

Lisärahoituksen laskeminen

- Asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **perushinta** x kunnan **asukasluku** x kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **kerroin**
- Alustavien laskelmien mukaan kuntien asukaskohtainen rahoitus
  - Maksimi 12,5 €
  - Mediaani 9 €
  - Minimi 4 €

Lisätietoja www.thl.fi/hytekerron

The screenshot shows a web browser window displaying the THL website. The page title is 'HYTE-kerroin - kannustin kunnille'. The main navigation bar includes 'Ajankohtaista', 'Hyvinvointijohtaminen', 'Tiedon hyödyntäminen', 'Vaikuttavat toimet', and 'Osallisuuden edistäminen'. The 'Hyvinvointijohtaminen' menu is expanded, showing 'Turvallisuuden edistäminen', 'Kansallinen tuki ja verkostot', and 'Yhteystiedot'. The breadcrumb trail is: THL.FI > AIHEET > HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN > HYVINVOINTIJOHTAMINEN > HYVINVOINTIJOHTAMINEN KUNNASSA > HYTE-KERROIN - KANNUSTIN KUNNILLE. The main content area features a sidebar with a navigation menu, a main heading 'HYTE-kerroin - kannustin kunnille', and two columns of text. The left column contains a list of links: 'HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN', 'Hyvinvointijohtaminen', 'Hyvinvointijohtaminen kunnassa', 'HYTE-kerroin - kannustin kunnille' (highlighted), 'Prosessi-indikaattorit', 'Tulosindikaattorit', and 'Usein kysytyt kysymykset HYTE-kertoimesta'. The right column contains a 'MUUALLA VERKOSSA' section with links for 'Maakunnat ja kunnat edistävät hyvinvointia ja terveyttä' and 'Kannusteet maakunnille ja kunnille'. A video player is visible at the bottom of the main content area with the title 'Mikä on HYTE-kerroin? Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lis...'. The Windows taskbar at the bottom shows the date 23.8.2018 and time 9:39.

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN

Ajankohtaista **Hyvinvointijohtaminen** Tiedon hyödyntäminen Vaikuttavat toimet Osallisuuden edistäminen

Turvallisuuden edistäminen Kansallinen tuki ja verkostot Yhteystiedot

THL.FI > AIHEET > HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN > HYVINVOINTIJOHTAMINEN > HYVINVOINTIJOHTAMINEN KUNNASSA > HYTE-KERROIN - KANNUSTIN KUNNILLE

HYTE-kerroin - kannustin kunnille

Kunnille otetaan käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

Kannustin on suunniteltu otettavan käyttöön vuoden 2020 alusta, jolloin kunnille jaetaan ensimmäisen kerran uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Jo nyt tehtävä työ tulee siis vaikuttamaan rahoitukseen.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosasta on tehty myös lyhyt videoluento. Opi kymmenessä minuutissa, mistä HYTE-kertoimessa on kyse.

MUUALLA VERKOSSA

[Maakunnat ja kunnat edistävät hyvinvointia ja terveyttä](#)

[Kannusteet maakunnille ja kunnille](#)

Mikä on HYTE-kerroin? Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lis...

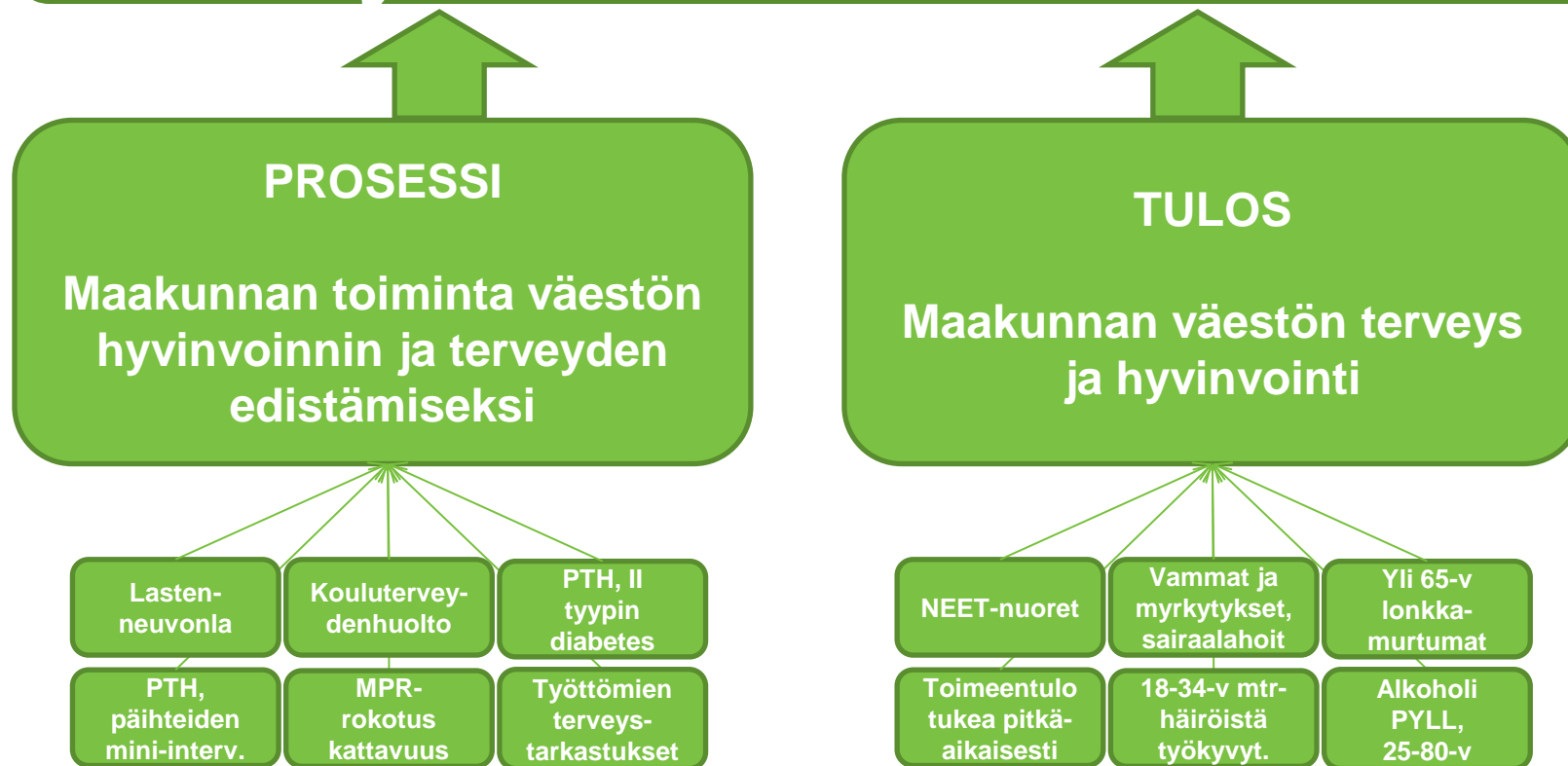
HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN KANNUSTIN KUNNILLE

HYTE-kerroin maakuntien rahoituksessa

Maakuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin

Prosessi- (6) ja tulosindikaattorit (6)

Merkittävimpien kansansairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvät indikaattorit

1. Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen, (toiminta)
2. Kouluterveydenhuollon 8-luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen (toiminta)
3. Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2-diabeteksen riskitekijät omaaville Käypä hoito – suosituksen mukaisesti (toiminta)
4. Päihteiden käytön mini-intervention toteutuminen terveydenhuollon asiakkaille kalenterivuonna Käypä hoito - suosituksen mukaisesti (toiminta)
5. Lasten tuhkarokko-vihurirokko-sikotauti (MPR) rokotuskattavuus (%) (toiminta)

Ikääntyvien toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen liittyvät indikaattorit

6. Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoitajaksot ja /tai sairaalassa hoidetut potilaat (tulos)
7. Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (tulos)

Syrjäytymisen ja työelämän ulkopuolelle joutumista ehkäisevät sekä työllisyyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät indikaattorit

8. Ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevat nuoret, % 20-24 –vuotiaista, NEET (tulos)
9. Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten 1krt/v osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään (toiminta)
10. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuuden väheneminen (tulos)
11. Mielenterveyshäiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 18- 34-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (tulos)
12. Alkoholikuolemat, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 25 - 80 v. /100 000 vastaavanikäistä alimmassa tuloviidenneksessä (tulos)

Maakuntien rahoituslaki §12

- Kannustaa maakuntia
  - kansansairauksien ehkäisyyn
  - ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen
  - syrjäytymisen ehkäisyyn, sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen
- Otetaan käyttöön ensi kerran vuonna 2023
- Maakuntien valtion rahoituksesta noin 1% (n. 170 milj.€)

<http://alueuudistus.fi/hyte/kannusteet>

Lisärahoituksen laskeminen

- Asukasta kohden määritelty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **perushinta** x maakunnan **asukasluku** x maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen **kerroin**
- Alustavien laskelmien mukaan maakuntien asukaskohtainen rahoitus
  - Maksimi 50,1 €
  - Mediaani 31,8 €
  - Minimi 19,5 €

<http://alueuudistus.fi/hyte/kannusteet>

Kannusteiden kehittäminen

- Kannusteita on tarpeen tulevaisuudessa kehittää ja muokata tietopohjan vahvistumisen myötä.
- Kaikesta väestön hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toiminnasta ei tällä hetkellä ole käytettävissä vertailukelpoista tietoa rakenteisessa muodossa.

 stm:n erillishanke ”Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) tietopohjan kehittäminen sote- ja maakuntaudistuksessa”

KIITOS!

TEA-tiimi:

Timo Ståhl

Pia Hakamäki

Jonna Ikonen

Vesa Saaristo

Niina Saukko

Kirsi Wiss

LÄHDETIEDOT

KYSYMYKSIÄ

20) Käytetäänkö kunnassa suunnitelmallisesti väestön hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavien päätösten ennakoarviointia (ennakkovaikutusten arviointi EVA)?
Lautakuntapäätösten valmistelussa

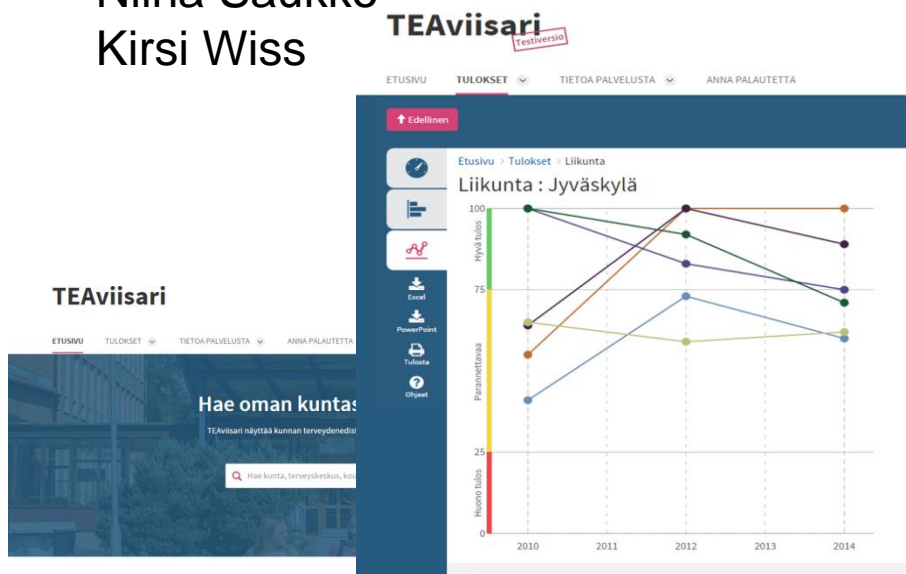
Vastaus

Ei käytetä

Joillakin toimialoilla

Kaikessa kunnan toiminnassa

ian johdolle väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä

TEA Viisari

ETUSIVU TULOKSET TIETOA PALVELUSTA ANNA PALAUTETTA

Hae oman kuntasi

TEA Viisari näyttää kunnan terveydenedistämisen

Hae kunta, terveyskeskus, koulu

Oikopolut tuloksiin

- Kokonaistulos
- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukikoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Perusterveydenhuolto
- Ikäntyneiden palvelut

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

